

EVROPSKA BIBLIOTEKA I NARODNA BIBLIOTEKA SRBIJE

THE EUROPEAN LIBRARY AND THE NATIONAL LIBRARY OF SERBIA

Vesna Injac

Zamjenica upravnika Narodne biblioteke Srbije
/ Deputy director of the National Library of Serbia

Narodna biblioteka Srbije (NBS) / National Library of
Serbia (NLS)

Skerlićeva 1, Beograd, Srbija

www.nb.rs

injac@nb.rs

Sažetak : U članku je dat pregled razvoja projekta «Evropska biblioteka», koji se realizuje u nadležstvu Konferencije direktora evropskih nacionalnih biblioteka (CENL – Conference of European National Librarians). U drugom delu teksta prikazane su objedinjene usluge koje su korisnicima širom Evrope i sveta ponuđene na portalu «Evropske biblioteke». U trećem delu članka dat je prikaz učešća Narodne biblioteke Srbije u projektu «Evropska biblioteka», kao i prikaz zbirke NBS koje se nalaze na portalu, bilo kao pretražive zbirke ili kao zbirke dostupne samo za pregled. Na kraju je prikazana i Evropska romska digitalna zbirka, projekat kojim koordinira NBS, kao i trezor NBS na portalu «Evropske biblioteke».

Ključne reči: Evropska biblioteka, digitalne biblioteke, evropski projekti za biblioteke, Narodna biblioteka Srbije

Abstract : The article presents the development of the project The European Library, which is realized under the authorities of the CENL – Conference of European National Librarians. The second part presents the integrated services which are offered to users through Europe and world-wide on the portal of The European Library. The third part presents the participation of the National Library of Serbia in The European Library project, as well as the descriptions of collections of the NLS presented on the portal of The European Library, those which are searchable, and other ones which are browse only collections. At

the end of the article the European Romani Digital Collection is described, the project which is coordinated by the NLS, as well as the treasures of the NLS presented on the portal of The European Library.

Key words: The European Library, Digital Libraries, European projects for libraries, the National Library of Serbia

KONFERENCIJA DIREKTORA NACIONALNIH BIBLIOTEKA EVROPE

Konferencija direktora
nacionalnih biblioteka
Evrope (CENL –
Conference of European

National Librarians) osnovana je neformalno 1987. godine u Portugalu, na sastanku direktora nekoliko nacionalnih biblioteka Evrope. Od 1999. godine registrovana je u Holandiji kao fondacija 45 nacionalnih biblioteka iz 43 evropske zemlje (Italija i Rusija imaju po dve biblioteke članice). CENL deluje po holandskom zakonodavstvu, ima svoj statut i ostale prateće pravne dokumente.

Tokom dvadesetogodišnjeg postojanja CENL-a, nacionalne biblioteke Evrope zajednički realizuju mnoge značajne projekte: Gabriel - Gateway and Bridge to Europe's National Libraries – Kapija i most ka evropskim nacionalnim bibliotekama; MACS - Multilingual access to subjects – Višejezički pristup predmetima pomoću povezivanja predmetnih odrednica na engleskom, francuskom i nemačkom jeziku; MSAC – Multilingual Subject Access to Catalogues of National Libraries – Višejezički predmetni pristup katalozima nacionalnih biblioteka; Web Harvesting – skladištenje web informacija u nacionalnim bibliotekama Evrope; Evropski DOI - European Digital Object Identifier – izgradnja evropske baze informacija o digitalnim dokumentima; TEL - The European Library – Evropska biblioteka; TEL-ME-MOR - projekat čiji je

cilj da potpuno uključi u Evropsku biblioteku nacionalne biblioteke novih članica Evropske unije; TEL PLUS, FUMAGABA, EDL – European Digital Library – Evropska digitalna biblioteka, EUROPEANA.

Narodna biblioteka Srbije (NBS) postala je članica CENL-a u septembru 2003. godine, pošto je Srbija ostvarila neophodan uslov i postala članica Saveta Evrope.

TEL – PRVA FAZA (2001-2004)

TEL - *The European Library* – Evropska biblioteka je u prvoj fazi bila kooperativni projekat osam nacionalnih biblioteka Evrope (Finska, Nemačka, Italija, Holandija, Portugal, Slovenija, Švajcarska i Velika Britanija) i ICCU (Italian Central Cataloguing Institution), Italijanskog centralnog instituta za katalogizaciju.

Cilj je bio da se uspostavi jedinstvena pristupna tačka za zbirke svih partnera u projektu tako da građani mogu da koriste informacione izvore ne samo svoje nacionalne biblioteke već istovremeno, tokom iste procedure pretraživanja, i izvore bilo koje druge biblioteke saradnice. Projekat je velikim delom finansirala Evropska komisija, u okviru istraživačkog programa Tehnologije informacionog društva (IST – Information Society Technologies). Trajao je od februara 2001. do jula 2004. godine.

Već u samom početku realizacije projekta želja inicijatora bila je da se vremenom u projekat uključe i druge nacionalne biblioteke Evrope. Vizija pokretača projekta počivala je na činjenici da nacionalne biblioteke mogu da ponude jedinstvene usluge zato što poseduju sveobuhvatne zbirke, koje će na ovaj način biti objedinjene, zato što su zbirke nacionalnih biblioteka istorijski dragocene i što nude bogatstvo koje ne može da ponudi niko drugi, zato što mogu da pruže informacije koje su relevantne i visokog kvaliteta, zato što su nacionalne biblioteke posvećene dugotrajnom čuvanju i zaštiti kulturne baštine, zato što se upravo na taj način jedino i može prikazati kulturna raznolikost evropskih zemalja, ali i postojanje evropskog identiteta.

Svrha TEL-a takođe je bila da ispituju mogućnosti pristupa zbirkama nacionalnih biblioteka Evrope, kako onima u štampanoj formi tako i digitalnim, kako za korisnike na licu mesta tako i za udaljeni pristup

preko Interneta. Projekat je zaključen u januaru 2004, a naslednik mu je projekat «Evropska biblioteka», koji započinje u martu 2005. godine i razvija se do danas.

THE EUROPEAN LIBRARY – EVROPSKA BIBLIOTEKA, OD 2005. DO DANAS

Projekat «Evropske biblioteke» namenjen je svim građanima Evrope, ali i sveta, kako stručnjacima, tako i običnim građanima kojima je potreban potpun, ali i jednostavan način

pristupa bibliotečkoj građi koja se čuva u nacionalnim bibliotekama Evrope. Evropska biblioteka treba da privuče i istraživače iz svih oblasti znanja, s obzirom da njene zbirke obuhvataju sve oblasti znanja i sve naučne discipline. Ona predstavlja jedinstven i jednostavan put ka evropskim kulturnim, naučnim i umetničkim izvorima.

«Evropska biblioteka» je slobodan servis koji nudi pristup izvorima iz 47 nacionalnih biblioteka Evrope na 20 jezika. Izvori su i digitalni i bibliografski (knjige, plakati, karte, fotografije, gravire, rukopisi, zvučni i video zapisi, itd.).

Trenutno «Evropska biblioteka» omogućava pristup za oko 150 miliona bibliografskih zapisa iz svih kataloga nacionalnih biblioteka Evrope. Kvalitet i pouzdanost podataka garantuju nacionalne biblioteke. «Evropska biblioteka» je nekomercijalna organizacija.

Usluge «Evropske biblioteke» namenjene su svim korisnicima širom sveta koji traže bibliotečku građu, knjige, naravno, ali i priručnike, karte, fotografije, muziku, video. Biblioteka obezbeđuje ogromnu virtuelnu zbirku građe iz svih oblasti.

U projektu učestvuje 47 nacionalnih biblioteka Evrope. Sve one su članice CENL-a, kao i Saveta Evrope. Za sada postoje dve vrste partnerstva u projektu: punopravni partneri i bazični partneri.

Punopravni partneri su nacionalne biblioteke iz sledećih zemalja: Austrija, Belgija, Hrvatska, Češka Republika, Kipar, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Nemačka, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Italija – Firenca, Italija – Rim, Letonija, Litvanija, Luksemburg, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Rusija – Moskva, Srbija,

Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Švajcarska i Velika Britanija. Punopravni partneri u projektu imaju pravo da svoje digitalne zbirke postavljaju na portal projekta.

Bazični partneri su nacionalne biblioteke iz sledećih zemalja: Albanija, Armenija, Azerbejdžan, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Gruzija, Malta, Moldavija, Rumunija, Rusija – Sankt Peterburg, San Marino, Makedonija, Turska, Ukrajina i Vatikan. Digitalne zbirke bazičnih partnera biće uključene na portal u kasnijoj fazi projekta. Trenutno je moguće videti deo koji se odnosi na osnovne podatke o tim bibliotekama i stranice na kojima su predstavljeni trezori biblioteka.

Kancelarija projekta otvorena je 2004. godine u Kraljevskoj biblioteci Holandije, u Hagu. U njoj su na početku bila angažovana samo tri stručnjaka, da bi krajem 2007. godine radilo 18 stalnih zaposlenika različitih profila.

Projekat je inicijalno finansirala Evropska komisija, a od marta 2005. godine finansiraju je same biblioteke članice CENL-a.

Šta je sve korisniku ponuđeno na portalu Evropske biblioteke?

«Evropska biblioteka» pruža centralnu kapiju za pristup onlajn katalozima i digitalnim zbirkama svih nacionalnih biblioteka Evrope.

To znači da:

- svaki korisnik može da pretražuje istovremeno sve kataloge nacionalnih biblioteka Evrope,
- može da odabere jezik na kojem će mu se pojavljivati interfejs veb sajta i na kojem će pretraživati,
- može da proveri da li je dokument koji mu je potreban dostupan i onlajn u punom tekstu,
- može da pronađe fizičku lokaciju dokumenta koji traži, ukoliko nije digitalno dostupan, i da ga poruči pozajmicom preko direktnog servisa za isporuku,
- iz rezultata za pretraživanje može da pogleda gde su sve ti dokumenti dostupni, na primer, u knjižarama ili na drugim veb lokacijama i pretraživačima,

Vodič za korisnike dostupan je na 13 jezika: engleski, danski, holandski, francuski, nemački, grčki, mađarski, islandski, norveški, portugalski, srpski, španski, švedski.

«Mini Library Search Box» - minijaturni

pretraživač dostupan je za svakog korisnika, ali ga i svaka nacionalna biblioteka može preuzeti i postaviti na svoj sajt kao prečicu za pretraživanje «Evropske biblioteke».

Segmenti portala

Na portalu «Evropske biblioteke» postoje četiri glavna segmenta: Pristupna strana za pretraživanje; Zbirke; Biblioteke; Organizacija.

U segmetnu **Pretraživanja** korisniku je ponuđeno jednostavno i napredno pretraživanje. Pri samom pokretanju portala otvara se stranica za jednostavno pretraživanje. Korisnik može sa ponuđene liste da odabere koje zbirke želi da pretražuje: kataloge nacionalnih biblioteka, digitalne zbirke, zvučne zapise i štampane muzikalije, slike, rukopise, karte, novine i časopise, dečju literaturu, teze i disertacije, zbirke po zemljama ili po sopstvenom izboru. Takođe mu je ponuđen i pregled svih digitalnih zbirki, pregled zbirki po zemljama, pregled zbirki po predmetu ili po opisu. Ukoliko korisnik ima potrebu da unese neke karaktere specifične za određene jezike, on može da otvori virtuelnu tastaturu i da odabere jezik na kojem želi da pretražuje, a trenutno je dostupno 27 različitih tastatura za različite evropske jezike, pa i za srpski jezik. U naprednom pretraživanju korisnik može da povezuje četiri termina za pretraživanje po svom izboru (bilo koje polje, autor, naslov, predmet, tip dokumenta, jezik, ISBN, ISSN) i da ih povezuje pomoću Bulovih operatora. Ukoliko korisnik ne odabere zbirke za pretraživanje, automatski pretražuje sve kataloge nacionalnih biblioteka. Dobijeni rezultati mogu da se sortiraju prema potrebama korisnika, može da se pogleda istorija pretraživanja, mogu da se sačuvaju rezultati koji su korisniku najvažniji. Kada se dobiju rezultati pretraživanja, ukoliko postoje dokumenti koji su dostupni onlajn u punom tekstu, oni se pojavljuju prvi na listi i korisnik ih odmah može čitati. Naravno, korisnik svoje rezultate može štampati, pogledati ih kao pune ili skraćene zapise, poslati ih elektronskom poštom. Kao što je poznato, katalozi nacionalnih biblioteka izgrađeni su prema različitim standardima i u različitim formatima, ali je njihovo istovremeno pretraživanje omogućeno zahvaljujući protokolu Z 39.50. Cilj jeste da svi katalozi budu konvertovani u OAI zapise, čime će pretraživanje biti daleko brže, jednostavnije i lakše.

U segmetnu **Zbirke** korisnik može da pretražuje

sve digitalne zbirke na portalu po zemljama, po predmetu zbirke, po opisu zbirke, po vrsti građe. Slobodan je da izabere zbirke po svojim interesovanjima, da ih selektuje sve ili samo one koje mu u tom trenutku odgovaraju. Trenutno na portalu postoji preko 400 zbirke, iz 32 nacionalne biblioteke Evrope. Opisi zbirke dostupni su na engleskom, nemačkom, francuskom i jeziku koji se govori u zemlji partnera, a u toku je i prevođenje svih opisa zbirke na sve jezike saradnika projekta. U centralni registar Evropske biblioteke uključeni su zapisi svih digitalnih zbirke partnera, osim kataloga, u OAI formatu, tako da je njihovo pretraživanje već mnogo brže i jednostavnije, a omogućen je i direktan pristup digitalnim dokumentima u punom tekstu.

U segmentu **Biblioteke** nalaze se osnovni podaci o bibliotekama koji su nekada činili sadržaj projekta Gabriel (adresa, pristup, organizacija, istorija, zbirke i fondovi, trezori). Svako pojedinoj nacionalnoj biblioteci pristupa se preko karte Evrope, jednostavnim klikom na određenu zemlju.

U segmentu **Organizacija** nalaze se podaci o projektu, o njegovom istorijatu, prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, o drugim projektima s kojima je on

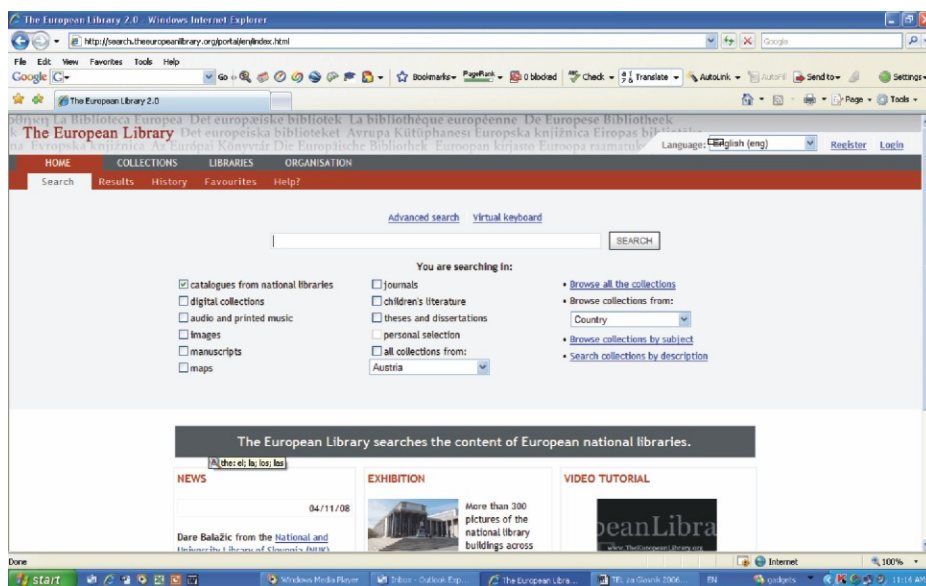
multikulturalnosti. Na kraju, tu je i «čoše» za partnere preko koga oni unose svoje digitalne zbirke, gde mogu da pročitaju sve priručnike vezane za razne standarde, da saznaju informacije o svim prošlim i budućim sastancima stručnjaka partnera u projektu.

Pored ova četiri osnovna segmenta, na pristupnoj strani portala nalaze se i tri sledeća odeljka:

Novosti nude najnovije vesti vezane za realizaciju projekta.

Veb izložba zgrada nacionalnih biblioteka nudi link ka izvanrednoj onlajn izložbi svih nacionalnih biblioteka Evrope. Svakoj zemlji i njenim fotografijama nacionalne biblioteke pristupa se preko karte Evrope prostim klikom miša na određenu zemlju. Ovaj zaseban projekat realizovan je u novembru 2007. godine i zaista predstavlja lep način prezentacije nacionalnih biblioteka Evrope. Sadrži više od 300 fotografija, podeljen je na fotografije zgrada, čitaonica, razno i po zemljama.

Trezori evropskih biblioteka predstavljaju najdragocenije dokumente nacionalnih biblioteka koje su one same odabrale, pripremile šire opise tih dokumenata i digitalne kopije određenih njihovih delova.

povezan, o uslugama koje projekat nudi, o saradnicima; tu je i Bilten projekta, koji se objavljuje jednom mesečno, zatim Medija centar ili takozvana «Press Room», u kojoj partneri donose vesti o projektu objavljene u domaćim medijima, štampanim i elektronskim; tu su zatim i linkovi na sve najznačajnije druge evropske i partnerske projekte, kao i politika projekta u pogledu jezika i

Narodna biblioteka Srbije u projektu «Evropska biblioteka»

Posle okončanja prve faze realizacije projekta TEL, početkom 2005. godine, CENL upućuje poziv i drugim evropskim nacionalnim bibliotekama da postanu punopravni partneri u projektu. Prema odluci Upravnog odbora CENL-a od jula 2005. godine, pored osam partnera osnivača projekta TEL,

punopravni partneri u projektu «Evropska biblioteka» postaju nacionalne biblioteke iz još tri zemlje – Austrije, Hrvatske i Srbije.

Da bi postala punopravni partner u projektu, NBS je morala da ispuni određene zahteve i da svoj rad usaglasila sa visokim standardima Evropske Unije u pogledu primene informacionih tehnologija, digitalizacije nacionalne baštine i izgradnje automatske baze podataka i elektronskih kataloga. Status punopravnog partnera u projektu za NBS je predstavljao ogroman uspeh, uporediv možda jedino sa ulaskom Srbije u Evropsku uniju. To je veliko priznanje ne samo za Biblioteku, već i za našu zemlju, jer se Srbija u tom trenutku nalazila među jedanaest odabranih zemalja Evrope punopravnih partnera u projektu. Učešće NBS u projektu finansijski su podržali Ministarstvo kulture Republike Srbije i Fond za otvoreno društvo.

Punopravnom partnerstvom u projektu «Evropska biblioteka» NBS je dobila i mogućnost da njeni stručnjaci neposredno budu uključeni u sve aktivnosti, jer punopravno partnerstvo, pored finansijskih, podrazumeva i kadrovske resurse. Tako je upravnik NBS postao član Upravnog odbora, a drugi stručnjaci NBS članovi Kontakt grupe i Tehničke radne grupe. Na godišnjem nivou, u sedištu projekta u Kraljevskoj biblioteci Holandije u Hagu, ili u nekoj drugoj nacionalnoj biblioteci Evrope, održavaju se redovni sastanci svih radnih tela projekta: dva sastanka Upravnog odbora, dva kontakt grupe, dva tehničke radne grupe. Svim sastancima stručnjaci NBS redovno prisustvuju i na njima aktivno učestvuju.

U junu 2008. godine NBS je sa CENL-om potpisala ugovor o nastavku saradnje na projektu «Evropska biblioteka» za period 2008-2011. godine.

Pretražive digitalne zbirke NBS u «Evropskoj biblioteci»

U periodu od jula 2005. do aprila 2007. godine NBS je na portal uključila ukupno 10 zbirki, od kojih su pet njih pretražive, a pet samo za pregled preko linkova koji vode na sajt NBS. Od pet pretraživih zbirki, uzajamni katalog COBIB.SR komunicira sa portalom preko protokola Z39.50, a četiri digitalne zbirke su OAI kompatibilne.

Uzajamni katalog COBIB.SR sa više od 1,9 miliona bibliografskih zapisa pretraživ je preko portala. Zahvaljujući dobroj saradnji sa IZUM-om iz

Maribora i Britanskom nacionalnom bibliotekom, na serveru NBS u oktobru 2005. instaliran je međunarodni standardni komunikacioni protokol Z39.50 koji omogućava pretraživanje celokupnog uzajamnog kataloga.

Srpska dečja digitalna biblioteka predstavlja jedinstvenu digitalnu zbirku od 130 dečjih knjiga iz srpske književnosti. Nacionalni uređivački odbor, sastavljen od profesora dečje književnosti i bibliotekara, odabrao je knjige za decu uzrasta od 3 do 13 godina koje po svom sadržaju, umetničkim, istorijskim i književnim vrednostima predstavljaju vrh srpske dečje književnosti. Projekat je realizovan u NBS 2004. godine, knjige su dostupne onlajn u pdf formatu preko sajta NBS od marta 2005. godine, a na portal «Evropske biblioteke» postavljene su početkom 2006. godine. Sve digitalne knjige su u boji i predstavljaju digitalne kopije originalnih štampanih knjiga. Sve knjige pojedinačno su pretražive preko portala, jer se u centralnom registru Evropske biblioteke nalaze bibliografski zapisi za svaki naslov. Ova zbirka je OAI kompatibilna, a zapisi su u formatu XML automatski preuzeti u centralni registar.

DOI Serbia predstavlja bazu podataka sa člancima u punom tekstu oko dvadeset naučnih časopisa iz Srbije za period od 2002. pa dalje. Svi članci iz časopisa arhivirani su u elektronskom formatu, dostupni su onlajn u punom tekstu. Projekat je realizovan u saradnji Ministarstva za nauku, izdavača časopisa i NBS. Kroz projekat je prvi put u Srbiji primenjen sistem DOI (Digital Object Identifier), to jest sistem dodele međunarodnih standardnih brojeva za digitalne dokumente. Svi članci pretraživi su preko portala pojedinačno po naslovima i autorima, jer su bibliografski zapisi deo centralnog registra Evropske biblioteke. Njima se može direktno pristupiti i članci se mogu čitati u punom tekstu, jer su izgrađeni po principu Otvorene arhive. Bibliografski zapisi izrađeni su u NBS, zbirka je OAI kompatibilna, a zapisi se redovno preuzimaju i ažuriraju na portalu.

Svetogorska grafika predstavlja zbirku digitalnih kopija grafika iz svetogorskih manastira Hilandar, Vatoped, Simonopetra i Kutlumuš. NBS je u saradnji sa bratstvom manastira Hilandar i Hilandarskim savetom u Beogradu, tokom osamdesetih i devedesetih godina prošlog veka, pokrenula projekat štampanja halkografskih otisaka

sa originalnih svetogorskih bakroreznih i bakropisnih ploča iz 18. i 19. veka i poseduje sva četiri štampana korpusa svetogorskih grafika. Bakrorezi pružaju pregled grafičke umetnosti na Svetoj Gori od početka 17. do kraja 19. veka, koja je ostala verna tradicionalnom vizantijskom slikarskom maniru. Zbirka sadrži 172 digitalna dokumenta. Svi dokumenti iz zbirke pretraživi su kroz centralni registar Evropske biblioteke. Bibliografski zapisi izrađeni su u NBS, a zbirka je OAI kompatibilna.

Zbirka pozorišnih plakata predstavlja digitalne slike pozorišnih plakata štampanih na teritoriji Srbije i Kraljevine Jugoslavije u periodu od sredine 19. veka do 1945. Svojim sadržajem, plakati pružaju uvid u pozorišni život toga doba. Na njima su sačuvana imena ansambala, umetnika, reditelja, glumaca, dramskih pisaca i njihovih komada koji su obeležili tadašnje teatarske sezone. Zbirka sadrži 559 digitalnih dokumenata. Svi dokumenti iz zbirke pretraživi su kroz centralni registar Evropske biblioteke. Bibliografski zapisi izrađeni su u NBS i zbirka je OAI kompatibilna.

Digitalne zbirke NBS u «Evropskoj biblioteci» dostupne za pregled

Politika (1904-1941) sadrži digitalne slike stranica svih brojeva dnevnog lista Politika, od prvog broja, koji je izašao 12. januara 1904, do poslednjeg predratnog od 6. aprila 1941. godine. Politika je jedini dnevni list na Balkanu koji izlazi u kontinuitetu od 1904. do danas, izuzev u periodima Prvog i Drugog svetskog rata, i predstavlja nezaobilaznu arhivsku građu za proučavanje istorije i kulture Srbije i Balkana u 20. veku. Pretraživanje zbirke moguće je po godinama, mesecima i datumima izlaženja. U saradnji NBS i kuće Politika, digitalna Politika za period 1904–1941. dostupna je onlajn preko Internet prezentacija NBS, «Politike» i portala «Evropske biblioteke». Za sada je preko portala omogućeno samo pregledanje Politike preko datog linka NBS, ali je planirano da se i Politika obradi tako da bude OAI kompatibilna i pretraživa kroz centralni registar Evropske biblioteke.

Tekuća bibliografija Srbije sadrži bibliografski popis svih vrsta građe i publikacija koje se tokom godine objave na teritoriji Republike Srbije. Od 2005. godine Tekuća bibliografija Srbije više se ne objavljuje kao štampano izdanje, već samo kao elektronsko izdanje dostupno onlajn. Ova digitalna

zbirka obuhvata sva izdanja i sve serije tekuće bibliografije od 2003. godine do danas: Monografske publikacije (4 sveske godišnje), Prevodi (godišnje), Zvanične publikacije - monografske (godišnje), Nekonjična građa (godišnje), Serijske publikacije (godišnje), Zvanične publikacije – serijske (godišnje), Članci i prilozi u serijskim publikacijama (godišnje – tri serije). Preko portala «Evropske biblioteke» dostupan je link koji vodi direktno na sajt NBS, gde je zbirku moguće pretraživati u internom softveru, specijalno izrađenom za potrebe tekuće bibliografije. Za sada nema mogućnosti da zbirka kao OAI kompatibilna bude uključena u centralni registar Evropske biblioteke.

Katalog knjiga na jezicima jugoslovenskih naroda: 1868-1972 sadrži digitalne kopije štampanog kataloga objavljenog u periodu od 1975. do 1989. godine u 14 tomova. Zbirka sadrži oko 14.000 digitalnih slika, prvi je proizvod projekta retrospektivne konverzije kataloga, to jeste prenosa štampanog kataloga u elektronsku bazu podataka. To je takozvani «slikovni katalog» koji sadrži oko 350.000 bibliografskih zapisa za knjige objavljene u periodu 1868-1972 na jezicima jugoslovenskih naroda koje se nalaze u fondovima NBS. Katalog je pretraživ samo na osnovnom nivou po tomovima i autorima. Sa portala Evropske biblioteke vodi link na pregled i osnovno pretraživanje ovog kataloga.

Katalog knjiga na jezicima jugoslovenskih naroda: 1519-1867 sadrži

digitalne kopije štampanog kataloga objavljenog 1973. godine. Sadrži oko 500 digitalnih slika, prvi je proizvod projekta retrospektivne konverzije kataloga, to jeste prenosa štampanog kataloga u elektronsku bazu podataka. To je takozvani «slikovni katalog» koji sadrži oko 3.000 bibliografskih zapisa za knjige na jezicima jugoslovenskih naroda objavljene u periodu od 1519. do 1867. godine koje se nalaze u fondovima NBS. Katalog je pretraživ samo na osnovnom nivou po autorima. Sa portala Evropske biblioteke vodi link na pregled i osnovno pretraživanje ovog kataloga.

Srpska bibliografija. Knjige. 1868-1944 sadrži digitalne kopije štampane srpske retrospektivne bibliografije za knjige. Bibliografija daje pregled knjiga objavljenih u periodu od 1868. do 1944. godine koje se nalaze u bibliotekama širom sveta, a koje pripadaju srpskoj pisanoj kulturnoj baštini.

Digitalna zbirka obuhvata sve do sada objavljene tomove, I-XIX, sadrži više od 18.000 digitalnih slika, prvi je proizvod projekta retrospektivne konverzije, to jeste takozvani «slikovni katalog». U Bibliografiji se nalazi oko 90.000 bibliografskih zapisa. Pretraživa je na osnovnom nivou po tomovima i autorima. Sa portala Evropske biblioteke vodi link na pregled i osnovno pretraživanje ovog kataloga.

Evropska romska digitalna biblioteka

Na sastanku upravnog odbora projekta «Evropske biblioteke», održanom u Kraljevskoj biblioteci u Holandiji u martu 2006. godine, prihvaćena je inicijativa upravnika da NBS bude koordinator izgradnje evropske digitalne zbirke na romskom jeziku. Inicijativa je posle prihvaćena i na CENL konferenciji, održanoj u septembru 2006. godine u Sankt Peterburgu, tako da su se u projekat, pored članica projekta «Evropske biblioteke», uključile i sve članice CENL-a.

Ciljevi projekta su sledeći:

- Izrada evropske bibliografije dela na romskom jeziku. Sve evropske nacionalne biblioteke treba da pošalju NBS i koordinatorima «Evropske biblioteke» bibliografije dela, u prvoj fazi samo knjiga, na romskom jeziku iz svojih elektronskih kataloga. Do sada je u NBS stiglo dvadeset bibliografija. Na osnovu tih pojedinačnih bibliografija u toku je izrada jedinstvene evropske bibliografije dela na romskom jeziku, a po tome će biti kreirana i evropska baza podataka, OAI kompatibilna, koja će biti integrisana u centralni registar Evropske biblioteke.
- Ustanovljenje uređivačkog odbora na evropskom nivou sastavljenog od eksperata za romsku kulturu, jezik i baštinu, čiji će zadatak biti da na osnovu dobijene evropske bibliografije sačini izbor građe koja će naknadno biti digitalizovana.
- Digitalizacija odabrane građe na romskom jeziku vršiće se u NBS, ali po potrebi i u drugim nacionalnim bibliotekama Evrope.
- Romska digitalna biblioteka biće dostupna preko portala «Evropske biblioteke», kao i preko Internet

prezentacije NBS. Na serverima će biti omogućeno dugotrajno čuvanje ove građe, a biće urađen i poseban softver za prezentaciju Romske digitalne biblioteke.

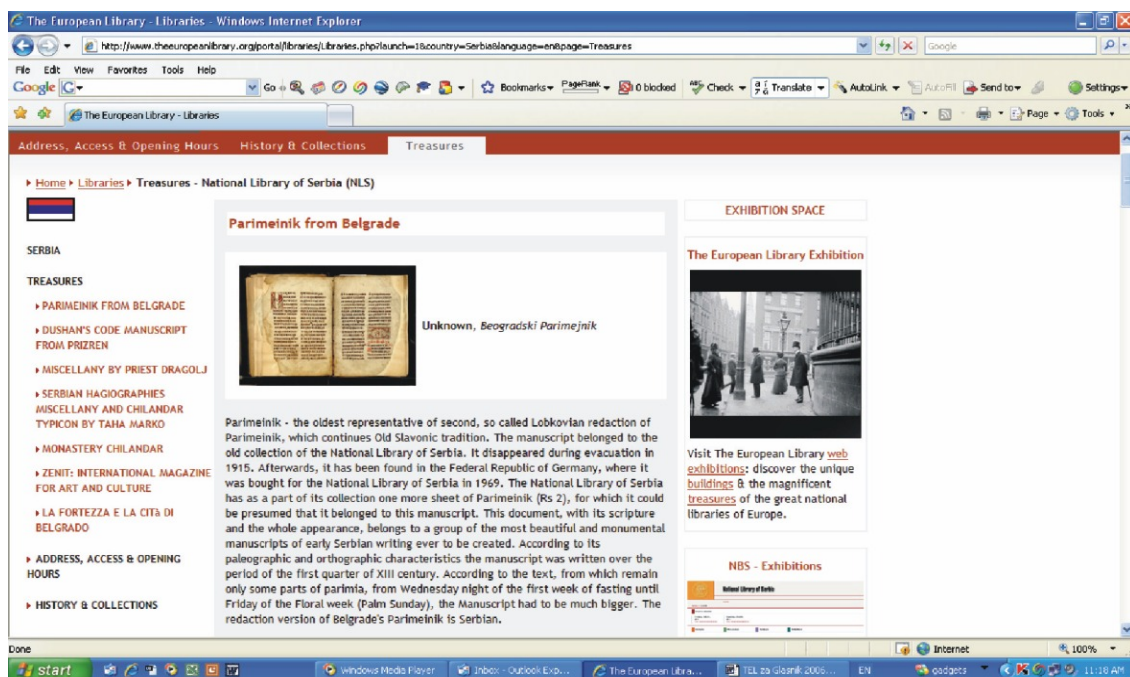
- Sve nacionalne biblioteke će digitalizovati građu i kreirati metadate podatke, a NBS će voditi računa da digitalna zbirka na romskom jeziku u pogledu sadržaja i strukture zaista predstavlja kulturnu baštinu ove najznačajnije nacionalne manjine u Evropi.

Na sastanku kontakt grupe «Evropske biblioteke», održanom u decembru 2006. godine u Rimu, dogovoreno je da NBS po prvi put u Evropskoj biblioteci primeni Wiki tehnologiju, tj. da napravi mali zaseban sajt u Wiki okruženju, na koji će sve članice CENL-a moći slobodno da pristupe i dodaju svoje romske bibliografije, kao i digitalne dokumente na romskom jeziku. Taj zadatak NBS je uspešno završila, tako da se na adresi <http://www.digital.nbs.bg.ac.yu/romani/wiki> trenutno nalaze sve bibliografije pristigle iz evropskih biblioteka, predlog članova uređivačkog odbora i demo zbirka Romske digitalne biblioteke sa oko pedeset digitalizovanih knjiga iz fondova NBS. Fondacija Next Page, iz Bugarske, ponudila je donaciju za izgradnju ove dragocene evropske romske digitalne biblioteke.

Trezor NBS na portalu «Evropske biblioteke»

Na portalu «Evropske biblioteke», u okviru segmenta «Trezori», nalaze se sledeći dragoceni dokumenti iz NBS u digitalnom obliku:

- Beogradski parimejnik, prva polovina 13. veka,
- Dušanov zakonik – prizrenski prepis, 1515/25. godina,
- Zbornik popa Dragolja, treća četvrtina 13. veka,
- Zbornik srpskih žitija i Hilendarski tipik Taha Marka, 1370/75. godina,
- Svetogorska grafika – Manastir Hilandar, 1757. godina,
- Avangardni časopis Zenit - 1921-1926,
- Plan Beograda Joana Baptiste Gumppe «La Fortezza e la Città di Belgrado» od 6. septembra 1688. godine.

IZVORI:

- CENL - Conference of European National Librarians - Konferencija direktora nacionalnih biblioteka Evrope (<http://www.cenl.org>)
- Gabriel - Gateway and Bridge to Europe's National Libraries – Kapija i most ka evropskim nacionalnim bibliotekama http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/archive_en.html#gabriel
- TEL projekat - http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/archive_en.html#tel,
- TEL-ME-MOR projekat- <http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/archive/telmemor/index.php>,
- EDL projekat – European Digital Library - <http://www.edlproject.eu/about.php>,
- i2010: Digital Libraries - http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/index_en.htm,
- TEL PLUS projekat: <http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/telplus>,
- «EUROPEANA» projekat- <http://www.europeana.eu>,
- FUMAGABA projekat - <http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/fumagaba>,
- The European Library projekat - <http://www.theeuropeanlibrary.org>,
- Kancelarija Evropske biblioteke - www.theeuropeanlibrary.org/contact,
- Pretraživanje Evropske biblioteke - www.theeuropeanlibrary.org/portal/index.htm,
- Zbirke Evropske biblioteke - www.theeuropeanlibrary.org/collection,
- Trezori Evropske biblioteke - www.theeuropeanlibrary.org/treasures,
- Kraljevska biblioteka Holandije - www.kb.nl,
- Savet Evrope - www.coe.int,
- Romska digitalna biblioteka u Wiki okruženju www.digital.nbs.bg.ac.yu/romani/wiki/index.php/Main_Page
- sajt Romske digitalne biblioteke - <http://www.digital.nbs.bg.ac.yu/romani/>
- Narodna biblioteka Srbije – www.nb.rs
- Digitalna Narodna biblioteka Srbije - <http://www.digital.nbs.bg.ac.yu/scc/index.php>